

doze ori in septimana: Joi-a si
Sambata; era candu va pretinde im-
pediti materiilor, va esti de trei s'eu
de patru ori in septimana.

ulu de prenumeratiune,
pentru Austria:

intregu 8 fl. v. a.
metate de anu 4 fl. v. a.
patru 2 fl. v. a.

pentru Romania si strainatate:

intregu 12 fl. v. a.
metate de anu 6 fl. v. a.

Invitare de prenumeratiune

ALBINA

ulu 1874, alu IX-lea, in care intram,

conditiunile si in conditiunile de pana aci, adeca:

Pentru partile austro-ungurosci:

intregu 8 fl. v. a.
metate de anu cu 4 " "
patru 2 " "

Pentru Romania si strainatate:

intregu 12 fl. v. a.
metate de anu 6 " "

In nrulu precedentu spuseram greu-

ce intempnamu la continuarea

nostra, carea dupa manifestatiunile

nostra in publicu, ar trebui sa ese in-

sa si intreitu mai desu sau mai mare;

cazandu noi, dupa poterile noastre ma-

triale si spirituale, abia ajungem a o

nostra si continua in marginitele ei

de pana acuma.

Credem ca din lamurile noastre fie-

va sa fie priceputu, cumca dorinta no-

stra mai ferbinte, precum si vointia

nostra cea mai rezoluta — este deplinu

si necesitatii celei atatu

de la o margine a tierii pan'

la alta, adeca — de a desvoltat o

nostra de organu de tote dilele.

Apesatoriile imprejurari finantiale

nostra, seracia comuna si generale,

nostra din recolta rea si din admi-

niunea miserabila a tierii, pentru

nostra nu ni permitu nici a gandii la

nostra pretiului si la sporirea numere-

nostra cuprinsului Albinei; insa pe langa

nostra acestea nu pregetam a ne adresa cu

nostra catre onorabili cetitori ai no-

stra si ii reflecta, ca — si fora urcarea

nostra foiei, este cu potintia, si aterna

nostra a lor zelu nationalu, ca foia noastra

nostra in decursulu noului anu 1874, sa

nostra aventu si o estensiune mai

nostra si sa se apara — macar de trei ori

nostra in septimana.

Noi as credem, si onorabilulu

nostra, suntem convinsi ca — nu ni

nostra credinta n'ntemeiate si desiarta,

nostra — precum fortiele spirituale, mi-

nostra si lupta politica-nationala — pe

nostra ce merge totu mai puternicu se des-

nostra si se manifeste in publicitate, prin

nostra articolele diariilor noastre: totu in aseme-

nostra-nea s'ar pota desvoltat si mani-

nostra si sentiuulu de sacrificiu, si prin

nostra care, pe langa tota lipsa si seracia no-

nostra, considerandu pretiulu atatu de micu

nostra nostra — numerulu prenumera-

nostra nostra s'ar pota nu numai sporii, ci

nostra si in d'ora, cea-ce pre noi numai de-

nostra nostra-ne-ar pune in placuta situatiune,

nostra si in multu si personalulu Redactiunei,

nostra nostra, nefiindu — pre cum

nostra nostra se scia, intreprimerea nostra dia-

nostra nostra pentru vr'unu cascigu privatu,

nostra nostra, trebua numai pentru servitiulu na-

nostra nostra.

Precazandu deci noi venim a de-

nostra prenumeratiune noua, invitam

nostra participatia patriotica-nationala la catu

nostra de prenumeratiune — nu

nostra nostra pre cei de pana aci domni ade-

nostra nostra si spriginitori ai Albinei, ci si

nostra nostra toti alti carturari romani, ce porta

nostra nostra inima adeveratu doru de desvoltare

nostra nostra progresu a diaristicii noastre na-

nostra nostra.

Noi — marturisim, ca — ori catu

nostra nostra grele ni sunt imprejurariile, nu tie-

nostra nostra lucrul — nici pre greu, cu atatu

nostra nostra pucinu neposibile, ca o foia adeveratu

nostra nostra nationalu, ce de candu esista, din tote

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. cores-
pundinti ai nostri, si de dreptulu la Re-
dactiune Stationsgasse Nr. 1, unde
sunt a se adresa si corespondentiele, ce pi-
vescu Redactiunea, administratiunea sau
speditura; cate vor fi refranate, nu se vor
primi, era cele anonime nu se vor publica

Pentru anuntii si alte comunicatiuni de
interesu privatu — se raspunde cate 7 cr.
pe linia; repetitiile se facu cu pretiu sca-
diutu. Pretiulu timbrului cate 50 cr. pen-
tru una data se antecipa.

poterile se nisuesce a-si implini catu mai
zelosu si credintiosu chiamarea, — pre-
langa unu pretiu atatu de bagatelu —
sa intruneca dintr'unu corpu nationalu
de 3.000.000 de suflete, cu vr'o 4000 si
cati-va de preoti, aprupe 3000 de inve-
tiatori si profesori, 1000 si mai bine de
tota felulu de ampoiati si advocati, vr'o
2000 de comercianti si industrianti de
cultura mai aleasa, si cu vr'o 10.000 de
carturari mai distinsi din poporu, — im-
preuna dara o suma de inteligintia de
20.000 de capete, — unu numeru de
2—3000 abonamente; — dupa ce o data
interesarea politica-nationala, despre
care avemu cele mai eclatanti dovedi —
a inceputu puternicu a se destepta.

Promisiunile si ingagiamentele nos-
tre facia de on. Publicu alu nostru — le
sustienem si — de sicuru le vomu im-
plinii tote bine; numai indulgentia cere-
mu, pentru cascigarea de timpu, de care
suferim cea mai sentibile lipsa.

In fine rogamu pre on. Publicu, sa
grabesca cu prenumeratiunile, pentru
de a ni face possibile regularea la timpu
a expeditiunei si satisfacerea tuturor cu
esemplarie complete.

Pesta in 31 dec n. 1873.

Redactiunea Albinei.

Unu caventu fratiescu,

catra poporulu nostru si conducetorii lui
din tinenturile fostei granitie militare a
Panciovei si Caransebesulu!

Apropiandu-se totu mai multu tim-
pulu de alegere pentru Dieta, care
alegere in Panciova are sa fie, seu celu
pucinu sa se incepa vineri, er in Caran-
sebesiu sambata dupa Craciunulu nostru,
asa dara in cate-va pucine dile, — de-
torinta chiamarii noastre ca represen-
tante si aoperatoriu alu opiniunii publice
si intereselor celor mari si sante ale
poporului — ni impune, a ni redica
graiulu in acestu momentu decisivu,
pentru d'a esplica iubituului nostru po-
poru romanu, ca — de ce insemnata este
alegerea acest'a? si ca — interesulu bine
priceputu alu nostru — ce tinenta pre-
tinde de la alegeorii nostri?

Alegerea de deputatu pentru Dieta
are insemnata, ca poporulu indrepta-
titu se aduna si-si numesce unu barbatu
de incredere alu seu, carele — conoscendu-l
lipsele si necasurile, durerile si dorin-
tiile, sa merga susu in adunarea tierii,
unde se facu legile, si acolo se spuna
adeverulu, intru catu adeca poporulu cu
legile si cu mesurele stepanirei este seu nu
— indestatu, si se conlucre a sustiene
seu a schimbati legile si mesurele stepanirei,
dupa dorintia si trebuintia poporului.

De aci sa pricepe, pentru ce la
astfelu de alegeri stepanirea prin ome-
nii ei si-pune tote silintiele, svatuindu si
cheltuindu, si chiar amagindu si fortien-
du pre alegeori, ca sa alega — nu pre
cine ar dori poporulu, ci vr'unu omu in-
creditu alu ei; adeca astfelu de persona,
despre carea stepanirea scia din capulu
locului, ca — aici susu la Dieta nu va des-
coperi n'ndestulare, necasuri si plansori
din partea poporului, ci va tiena cu ea
si va face marturia ca — tote legile si me-
surele domniloru sunt bune si ca poporulu
este fericitu in tiea; — pre candu d'alta
parte opusetiunea in tiea, si a nume la
noi romani si serbii, partia poporului,
seu asi disa nationala, fiindu ea, spre
adunca a sa durere, convinsa, cumca de
sapte ani, de candu Inaltiatulu Impe-
ratu a datu stepanirea pe man'a Domni-
loru de astadi, multe, forte multe in tiea

mergu catu se pote de reu, multe legi
sunt forte nedrepte si asupritorie popo-
rului si seracime, multe sarcine sunt
peste mesura grele, multe fapte ale or-
ganeloru publice sunt chiar nesuferibili,
— acesta partita nationala a poporului
staruesce si indamna pre alegeori, sa nu
se dea prin nici unu midilocu amagitu
de argatii stepanirei, sa nu-si dea cu nici
unu pretiu increderea, la vr'unu omu-
nelta a stepanirei, ci sa alega omu incre-
ditu alu seu, carele nu va ascunde ade-
verulu, nici va lingusi faptele cele slabe
si peatele guvernului, ci va aperi —
fora frica si sfela — drepturile si dorin-
tiile poporului.

Astfelu astadi, in tinentulu Pancio-
vei, stepanirea cu ori-ce pretiu reco-
menda si ar dori sa fie alesu omulu seu,
dlu consiliariu Stoiciacovicu, despre ca-
rele ea este incredintata ca, ori catu de
ne'ndestulat sa fie poporulu, nu va ave
a se teme de critica si mustrare din par-
tea acelu domnu; — de alta lature par-
tia nationala a candidatulu si recomanda
pre dlu Dr. Politu, despre carele este
scitu, ca — pururia a tinentu cu popo-
rulu, pururia a spusu in audiulu lunei
retaciriile si fara-de-legile stepanirei si
ale organelu ei, si pururia s'a luptatu
pentru usurarea sarcineloru poporului.

Se intielege, ca intraga turm'a ome-
niloru stepanirei striga si lucra in con-
tra candidatulu nationalu; pentru ca se
temu domniu de elu, de ora-ce ei se sciu
inovatii si sciu poporulu ne'ndestulat si
asupritu, si — sciu ca la Dieta, in au-
diulu lunei, tote acestea vor sa ese pe fa-
cia, si va sa intielega lumea si pre na-
tialtu Imperatu, cumca poporulu nu se
bucura de bunastare, si nu este fericitu,
precum mintiendu — lu-dicu si descrie
domniu.

Astadi la Dieta, numerulu de depu-
tati ai stepanirei, alesi prin amagire seu
sila, este multu mai mare de catu alu
opositiunei, si de aceea domniu de la po-
tere potu face — cate rele vor vr'e cu
tier'a, ei totu remanu la carna, ca ei ii
sustiene multimea de deputati ai loru;
dara mereu-mereu alegendu poporulu
barbati opositionali de increderea sa, cu
catu se inmultiesce nrulu acestora, cu
atata mai tare slabesce puterea stepa-
nirei, si la urma acest'a treba sa se re-
traga si sa face locu altia mai bune,
carele sa indrepte legile si politic'a cea
gresita facia de popora.

De aceea deci, la alegerile ce ni
stau inainte, poporulu nostru, deca-si
pricepe interesulu si detorintia, elu tre-
bua sa se intrebe, punendu man'a pe inima:
ere pote sa fie elu indestatu cu legile
si faptele stepanirei si cu portarea or-
ganeloru ei — facia de sine?

Si deca inim'asi cugetulu curatu i va
spune, ca pote sa fie si ca este indestatu, ca
— n'are plansori, doreri si dorintie, ca prin
urmare se semte detorintu cu incredere si
recunoscintia facia de stepanirea domni-
loru unguri de astadi, — atunci, dar numai
atunci poporulu, catu va fi ohiamatu a-si
da votulu la alegerea de deputatu, pote sa
tiena cu candidatulu stepanirei, cu dlu
Stoiciacovicu;

er deca din contra, poporulu in
multe privintie se va senti nedreptatitu
si asupritu: atunci elu ar face cea mai
mare nebunia, ar face chiar o tradare
de sine, de n'ar tiena si vota intregu
intregitiu cu candidatulu nationalu, cu
dlu Dr. Politu.

Vai de acelu poporu, carele nu-si
pricepe acestu dreptu si acesta santa
detorintia! Unulu ca acel'a in veci va fi

unel'a, turm'a necuventatoria a domni-
loru, pre care acestia dupa drag'a lor
placere, in veci o voru tunde si mulge si
— duce la junghiare!

Astfelu de nepricepere este caus'a,
ca — unele popora sute de ani jacu in
jugulu robiei, pona candu la urma se
prepedescu ca vai de ele, ca nisece misiele
si ticalose!

De aceea noi, in acestu momentu
din urma, tinentam de detoria a nostra,
a ni redica graiulu fratiescu pentru d'aspu-
ne acestea poporului, spre invetiatu a, spre
binele lui.

La Caransebesiu candidatulu parti-
tei nationale este multu vestitulu si ma-
ritulu romanu, generalu Traianu Doda.
Aci stepanirea, fiindu ca n'are multi ale-
getori straini, cu cari sa potea intreprinde
a amagi si a sparge miile de alegeori
romani, n'a pusu contra-candidatu, ci
prin organele sale s'a trudit a face din
candidatulu nostru nationalu, fiindu ca
este generalu si omu increditu alu Im-
peratului, a face candidatulu alu seu, de-
altistu seu guvernentalu; dar noi, cu-
noscendu sublimulu caracteru alu candi-
datulu nostru si ferbintea sa iubire catra
poporu, nu ne temem ca va fi amagitu,
pre cum nu ne temem ca — nu va
reesi alesu.

Despre acea parte deci, deplinu
suntem linisciti. Cu atata mai mari in-
grigiri in sa ni insufla alegerea din Pancio-
va, si adeca — eta pentru ce:

Sunt in sa si verificati alegeori
cau' 9600. Dintre acestia diumetate sunt
serbi, er cealalta diumetate: nemti, un-
guri, bulgari, slovaci si — vr'o 1100
Romani.

Fiindu deci ca stepanirea se radima
pe nemti, unguri, bulgari si slovaci, par-
tia nationala, adeca a poporului, cu dlu
Politu, ar fi sa se radime pe serbi si pe
romani, cari au acela si programu natio-
nale si dorescu acelesi drepturi. Fratii
serbi — intr'adeveru si tiena catu se
pote de strinsu — toti la o alta; dar unii
fruntasi, bisericesci si mireni, ai Romani-
loru, superati pre serbi pentru portarea
loru facia de noi la despartirea biseri-
cesca prin comunele mestecate, din cu-
getu necrestinescu de resbunare, firescu
sustienuti si indemnati in totu modulu de
domni magiari de la putere, — au isbu-
titu ici colia a desbate poporulu nostru de
la partia nationala si a-lu ingagia con-
trariloru comuni ai nostri, domniloru de
la putere!

Lucru ne mai pomenitu.

Pentru asupriti si nedreptatiri par-
tiali, prin pucine comune, domni condu-
cetori romani uita caus'a cea mare, si —
vrendu a scapa de muscatura unor
catielandri, se arunca in gur'a deschisa
a lupiloru nostri!

Dicu — seracii de ei, retacitiu si
amagitiu acei domni ai nostri, ca — atatu
de afundu se sentu ei vatemati prin por-
tarea serbiloru in comunele mestecate, in
catu mai voru sa cada si sa patiesca ru-
sine cu serbii dimpreuna, de catu se ajute
a reesi candidatulu nationalu dlu Politu,
carele e serbu; si ei in patim'a loru orba
— nu бага de sema ca, si candidatulu
guverniulu, dlu Stoiciacovicu, este serbu,
si inca serbu dintre cei mai netoleranti
facia de noi, carele reesindu alesu prin
ajutoriulu Romaniloru, perderea si rusi-
nea este indoita: o data pentru ca a re-
sistu alesu ca increditu alu nostru omulu
stepanirei magiare, catra carea nici unu
Romanu cu mintea si inima la locu, du-
pa tristele patianii de sapte ani, nu pote
sa aibe incredere; er a dou'a, pentru ca

am fi alesu unu serbu, tocmai nesuferitori de Romani!

Dar noi — damu iubitolu nostru poporu si conducetoriloru sei celoru credintiosi, se pricépa — doue:

Antaiu, ca — ori ce impacatiuni am facutu noi pana acuma cu Serbii, ori ce favoruri am cascigatu noi de la ei, si ori ce sperantie mai nutrimu noi pentru viitoriu facia de ei, — tote sunt numai prin partia natiunala; caci — numai barbati acesteia sunt scutiti de influentiile daunose de susu, numai ei pricepu interesulu fratietatei cu noi, numai ei, bucurandu-se de increderea poporului serbescu, suht in stare a aduce sacrificia pentru bun'a intielegere cu noi.

A doua, ca — ori catu de grele si asupritorie ar fi nedreptatile suferite ici colia de la serbi, acelea nici pe de parte nu se pota asemena nenumeratelor si nespusedoriloru apesari, ce ni se facu prin politica si legile si portarea domnilor magiari de la putere! Nedreptatirile din partea ierarhieii serbesce ne-au slabitu si necagitu, si ne mai necagescu ici-colia — dora si astadi: nedreptatirile ce ni facu domni magiari — sunt chiar de a ne nimici!

Si-apoi in fine, socotiti dvostre, amatiloru frati de unu sange, ca — *daca cei de susu, domni atotu-poternici, ar iub si ar vot dreptatea, bre s'ar poté afla unu serbu sub sora, care se ne faca nedreptate?! Domne feresce! Cei - ce ni facu nedreptati, ori ca nu pricepu — ca ni le facu, ori ca — sciu cumca acelea placu si vor fi incuviintiate colo susu la domni stepanitori.*

Si acum, pentru astfelu de nedreptati, alegatorii nostri se-si resbune — spriginindu tocmai pre urditorii reului! Si — mai de parte, se-si resbune, facendu rusine si stricatiune intregei natiuni!!

Cu potintia, intieptu, de omenia ore se fie acést'a?!

Dar mai de parte: sciti ca atare portare, din atare indemnu, este o vatemare de morte pentru tiéra si chiar pentru natiunea magiara! Sciti ca aceia, cari astadi, pentru vatemari din partea serbilor, si-vindu sac'a loru cauza, unindu-se si votandu pentru domni de la putere; mane, dandu-li-se privilegiu, pentru cumplitele vatemari din partea domnilor magiari — vor fi gat'a a se uni in contra poporului si natiunei magiare macar cu portile iadului!

Acést'a nu e caracteru nici patrioticu, nici moralu.

Noi — suntemu cei mai ageri, dar loiali contrari ai domnilor magiari; noi se potemu, in momentu ii-am trantit de la putere, pentru ca ii tienemu pericolosi poporului si patriei: dar — pentru pecatele domnilor si vatemarile ce ni facu ei, noi nici candu n'am da ajutoriu strainului in contra poporului magiaru!

Acést'a loialitate, acestu patriotismu predicamu noi si iubitolu poporu romanu.

Dar — mai aprópe, granitia, granitia drag'a de ea, cum arsta ea in facia unei alegeri guvernamentale in Panciova?!

Eca cum: Poporulu grantiei in Titelu si in Biserica-alba, a strigatu cu glasul inaltu prin alegerile sale, ca — nu este indestulatu de felu cu sórtea ce i-au croit'o domni magiari; ca elu — prin riarile de sange ee a versatu pentru patria si tronul de 100 de ani si mai bine, a meritatu alt'a, mai buna sórte, a meritatu drepturi si scutiri mai adeverate, chiar si la impartirea padurilor si pamenturilor — mai buna luare in seama; — da, acést'a a strigatu poporulu grantiei la Titelu si la Biserica-alba, a strigatu atatu de tare, incatu s'a auditu in diumetate delume si pona susu la Naltiatulu Imperatu; si acuma granicierii romani in Panciova se mérga la alegere pentru dlu Stoicacovicu si se dica: Nu e adevratu; noi n'am meritatu alta, mai buna sórte; noi nu poftimur alte, mai bune drepturi; noi — ticalosi am fost, ticalos s'ntemur si ticalosi vremu se remanemu — in veci; caci acést'a este fericirea nostra!

Cine ar cutesa se svatuesca si recomende poporului nostru astfelu de ténuta rusinosa?!

Noi nu; si de bunaséma nime cu minte si de omenia; de aceea noi din inima curata dicemu poporului nostru din partile Panciovei: *Toti cu totii, caci sunteti inscristi cu dreptu de alegere, si caci aveti in peptu-ve macar o schinteia de sufletu romanu si crestinu, se fiti vineri dupa serbatoarea Nascerei Domnului in Panciova la alegere si se stati ca sténulu de pétra in taber'a partitei nationale, si se ve dati votulu pentru candidatul nationalu, strigandu cu glasul inaltu:*

Se traiesca dlu Mihaiu Politu, deputatulu cercului Panciovei!
V. Babesiu.

Budapesta, in 31 dec. n. 1873.

Astadi foile domnilor, atatu cele guvernamentali catu si cele opusetionali, ca in ultima dia a anului, arunca priviri retrospectiv asupra acestui periodu de timpu, se trece in istoria sub numirea de 1873.

Tote recunosc, ca — n'a fost anu fericitu, ei plinu de necasuri, desastre si suferintie pentru popora.

Memorable este cea-ce scriu si recunosc organele guvernamentali; „P. Napló” suspina astfelu:

„Cata nefericire s'a gramaditu pro capulu nostru in acestu anu! Catu de lungu siru alu ruinelor in tote directiunile, atatu pe terenulu economien, catu si pre celu socialu! Catu de pucinu succesu alu straduintiloru nostre pre campulu politicu si financiaru!” Si asi mai departe.

Dar — acestu organu principale alu deakistiloru nici in viitoriu nu are tocmai bune sperantie; si viitorulu i impare posomonitu; cu tote elu svatuesce: *nunca si perseverantia barbatasca, si patriotismu fora interesu particulari; caci numai prin atari in fine sórtea se va intórce spre bine.*

Si mai trista este icon'a ce ni o presenta „Reform” despre experientie anului ce se incheia. Acést'a icona intr'adeveru este desperata! Eca cate-va trasure principale din ea:

„Ce a fost acestu anu?” Esiste ceva, la care am poté reprivi cu indetulare, esista ceva edificare in activitatea nostra, nu ore mai multu am derimatu, de catu ce am redicatu? Consciinta natiunei, umilita a ajunsu la terminulu timpului; puterea poporului se afla langedita; credintia este sparta; cugetulu si bunulu semtiu se afla batjocurite; caci patriotismulu si puterea nostra s'a doveditu slabe; mintea si vointia par' ca ni-au inghetiatu; in dar cantamu barbati de statu; pe guvernulu nostru de astadi lu sustiene lips'a de capacitate si de curagiu, si toama acést'a si partitele; autoritatea stepanirei abia este catu o sementia de macu, si legelatiunea pucina omenia are naintea poporului!

„Si — cine este causa acestor'a? Dora ca s'au sculatu profeti mintinosi, cari au amagit opinie publica? — Nu; nici o data tiéra ungruesca n'a fost mai pacinica; a fost blanda si usoru de carmitu.”

Nici recolta rea si epidemia nu au stricatu pacea; — — — ci causa e: nepotintia, necapacitatea, gresieles si retacirile proprie ale domnilor magiari.

Eca vi adevérule, spusu verde, de insesi organele domnilor!

Eca intarite — cele ce noi strigamu si scriemu de siepte ani!! —

Budapesta in 18/30 dec. 1873.

Inca de sambata séra petrecura mai multi membri ai ministrului Cislaitanu, cu ministrulu-presiedinte Auersperg si cu ministrulu comunu de resbelu, aici in capital'a Ungariei si tienura dese conferentie cu ministri Ungariei, sub presiedintia MSale, cum se dice, in cestiuni mai vertosu militare. Este vob'a de a regula in contielegere niscari diferentie, escate intre institutul honvédiloru si intre armai'a regulara comuna, precum si de a combina unu proieptu de lege pentru regulara in ortelarii armatei. Altii vor' a sci, ca s'ar fi lucrandu si despre alte cestiuni de importantia politica. Adevérule va est — credom — mai tardiu la lumina. Astadi séra domni ministri nemti rétorna la Viena —

Budapesta, in 18/30 dec. 1873.

Despre cas'a magnatiloru ungruesci — noi nu ne-am dedatu a vorbi, pentru ca ea ordenarminte nu numara. Luamu in sa cunoasciinta despre manifestatiunile ei straordenari, caci — privindu la pusetiunea ei mai nalta, tienemu cumca atari manifestatiuni pururia au o insemnata caracteristica pentru timpu si imprejurari.

Abia sunt 5—6 septemani de atunci, candu in urm'a descoperiloru despre miserabilitatea financiiloru, creditulu si peste totu a autoritatei regie ungruesci in Europa intréga, Cas'a de diosu, casi speriate dintr'unu somnu dulce, trasari cu indignatiune si — fora diferentia de partita incept a-si manifestá nemultimirea cu guvernulu dlu Szédy, mai vertosu facia de coi duoi ministri cu bugetole cele mai mari — adoca Kor-kápolyi de la finantia si Tizza de la comunicatiuni: si atunci, in mediloculu atascoriloru omnilaterali, Cas'a magnatiloru fi, carea ca si dupa o parola mai nalta, pasi la medilocu aপরاندু si sprigininda pre Governu, in care conscientia apoi se si puse stavila torintelui ce amenintiá se meture fora crutiare acestu ministeriu cu tote creati unile sale.

Destulu ca — pericolulu s'a potolitu, ministeriulu si-a aruncatu din caru, préda molo-chului nemultimirei generale — pre Kor-kápolyi si Tizza, si — astfelu s'a carpitu si s'a salvatu si — lumea incepu a crede ca — deocamdata — pre unu timpu ore-care tote vor merge éra cursulu loru indatenatu, desi cam fortiatu.

Ce e dreptu, Cas'a reprezentantiloru, chiar in momentulu prorogarii sale pentru ferialu serbatoriloru, mai dede ministeriului inderectminte o lovitura aspra, carea in aplicatiunea ei nu póté fi decatu unu votu de blamu, adoca prin denumirea comisiunei de 21 spre a delibera asupra schimbáriloru necesari in sistema, in sistem'a pre care guvernulu a creat'o si sustiene ca unu ce non plus ultra alu conceptiuniloru sale politice si patriotice; dar dupa-ee organele guvernului sciura se sucésca lucrulu astfelu, incatu — par' ca chiar acést'a, pentru justificarea sa ar fi doritu acea comisiune, veninulu acelei mesure parlamentare se credea pa'alisatu.

Si acum de o data, ca nesce fulgere din seninu, resunara din siedintia de ieri, 20 dec. o multime de voci, age u criticatorie si condamnatorie a Casei magnatiloru! Veni adoca la desbateru bugetulu pre anulu 1874, si aci — caci dintre Escilintie si Ilustrati se scolaru, toti sciura se spuna cate o sentintia aspra asupra capulu bietului ministeriu; toti se plansera pentru procedur'a cea rea si mesurole cele gresite ale guvernului, toti — ca la o inspirare mai nalta — si manifestara temerile si ingrigirile pentru viitoriu, facia de acestu guvernulu, mai ieri-alalta-ieri cu zelu apertu! Si lordii nostri numai pe langa astfelu de manifestatiuni de ne'credere votara bugetulu!!

Lumea se intréba: Ce va se insemne acést'a?

Este curatu, ca si cum, dupa ce s'a salvatu odata acestu bietu ministeriu ruinatoriu de tiéra, puterile mai nalte ar incepe a se teme, nu cumva elu se reculéga, se-si véda pecatele si se ample a se indreptá. Séu casi cum spiritulu celu reu, datatoriu de tonu in tiéra, dupa cum a voitu a sustiené acestu guvernulu, in tocmai ar voi acuma a sustiené si nemultimirea si ne'crederea publica!

Vinu deci domnii coi mari si mi ti-lu fréca pe bietulu guvernulu, de sermanulu nu mai scia, ca — unde i este capulu!

Confusiunea — in locu se dispare — cresce. —

Budapesta, in 16/28 dec. 1873.

Lucru demnu d'a fi cunoscutu si apretintu.

Este sciutu ca in Boemia intre deputatii natiunali opusetionali s'a ecatu scisiune; 28 dintre ei s'au taiatu de catra maioritatea condusa de Rieger si Palacky, si s'au pronunciatu pentru intrarea in Diet'a din Praga, adoca pentru activitate, desi opusetionale. Dar ei, acesti 28, totusi au avutu bun'a-cuviintia, de a-si depuno mandatele si de a apelá la alegatorii, pentru ca acestia se decida prin noua alegere, déca politica loru este buna si placuta poporului, séu ba.

Dejá pana acuma mai multe colegie de alegatorii, tienendu conferentie, s'au pronun-

ciatu in contra fractiunei, condannand'o scisiunea, si — inca nici unu colegiu alu hiloru n'a partinitu pasiulu fractiunei, dice partia juniloru.

In acestu procesu electorale de siune este memorabile votulu ce emisiu giulu alegatoriloru din cerculu Colinau Courjimulvi, unde conducetoriulu fractiuni Sladkovszky, a fost deputatu. Acela suna:

„De la primulu inceputu alu mi nostre natiunali, Concordia a fost deviastra comuna. Cu respectu si uimire pre contrari nostri la concordia nostra, eramu mandri de ea, si ori unde, in ppre unei cestiuni, se nascea divergentia opiniu intre noi, spiritulu concordia carele invingea si nu lasá nici de catu din divergentia de opiniu se se nasca binare si imparechiare daunosa intre noi.

Cu indignare vedemu astadi in la nostra amenintata acca concordia, si — acea enunciamu, ca vomu ca concordia a acci se remana si mai de parte intre noi unde noi vom alege pantru Dieta si pantru natiunu imperiale numai pe acelu care carele ni va fi recomandat de barbati a crede ai deputatiloru nostri, in a ca frunte e Dr. Rieger, si care se va desobliga, ca in cestiunile politice si natiunali — si mai cu euvântulu, ci si in japta se va maioritately deputatiloru natiunali.”

Intocmai astfelu de pronunciatu fecera in 24 dec. alegatorii din Lysa, unde fost alesu mai nainte V. Vávra, despre rele acum alegatorii dicu, ca — numai comandarea lui Rieger si Palacky i a incredere, mai adaugendu ca, desi între a diferite opiniu in privintia oportunitatei trárei séu n'atrárei in Dieta, totusi in privintia nu e si nu póté se fa diferentia, ca — alegatorii toti trébus se-si subordina parerile loru particulari votulu luminat competentu alu lui Palacky si Rieger, boloru de incredere probati ai natiunei.

Asia se lupta cu onóre pre campulu politicu parlamentariu, éru nu cu mintiun'afacu deakistii — si muli altii ai nostri!

Din Bucovina.

Cernauti in 18 dec. 1873.

Este scopu ori casualitate? — nu scidestulu ca in un'a si aceeasi „Fóia pentru natiuni” a „Consistoriulu episcopale” din nauti, ba si nemedilocitu un'a dupa alu comunicara eparchiei urmatóri le intiare:

„Nr. 4499. — Inaltulu Guvernulu tierei au impartasitu cu emisulu din 10/1873, nr. 8903, precum urmédia:

„Primu inaltulu emisulu din 24/1873, nr. 12,633. a comunicatu E. Sa Ministru alu cultelor si invetiamentulu, dupa descoperirea Domnului ministru, gescu-ungurescu alu cultelor si invetiamentulu din 18 a. l. nr. 25,901, Maiestate c. si r. Apostolic'a, priu pré nalt'a Sa Rlutiune din 17 septemvre 1873, s'a indu pré-gratiосу a aprobá alegerea Episcopu gr. or. alu Aradului Procopiu Ivacicovicu, Archiepiscopu si Metropolitu gr. or. ronescu; despre ce eu cu acést'a pre conscriulu gr. or. metropolitanu lu incunoscatulu. — Cernauti, 10 oct. 1873. — c. r. P. siedinte alu tierei: Pmo m. p.”

„Acést'a se vesteste cinstitutulu alu diocesei acesteia spre sciintia. Diu siliulu consistoriulu Metropolitanu alu covinei, Cernauti, 19 noemvre/1 octombre 1873. Blajeviciu, m. p. Ilasieviciu, m. Si-apoi, cum diseramu, nemedilocitu cu acést'a: —

„Nr. 4908. Inaltu-slavitulu p'alu Tierei a impartasitu consistoriulu cu emisulu din 4. dec. 1873, n. 1979 urmatóre scire: „A Sa c. si r. Maiestate Apostolic'a s'a induratu pré-gratiосу a dem prin pré nalt'a Sa otarire din 13 noemvre pre Domnulu Archimandritu diocesanu Filu Bendella de Archiepiscopu si Metropolitu gr. or. in Cernauti. Despre acést'a am oti in urm'a inaltulu emisulu alu ministeriulu r. de culte si invetiamentu din 20 noemvre a. c. nr. 921. a incunosciintia pre va rabilulu consistoriu metropolitanu.” — Acést'a se incunosciintiedia pré-cuviosela, bóre manastiresce si totu pré vredniculu alu Archidiecesei spre insciintiarea drept maritoriloru Eparchioti. — Dela Consistoriu Metropolitanu*) alu Bucovinei. Cerna-

*) „Consistoriu metropolitanu?” — Da unde si pana unde? Se vede ca cei-ce scriu

cu privire la formalitatea oficiosa si Consistoriului Bucovinei, in cari acestu Decasteriu cam de multu a prin o consecintia tenace in — neconsecintia si neregularitate. — nu pentru nuseramam noi la inceputulu comunicati onstre acestia, ca — nu scim, ore casu litate fu, de in unulu si acelasi ba chiar acolasi patrariu de cola si decitu dupa olalta se impartasica Eparhiale acesce sciri; ci de aceea, caci locu un'a langa alta destepa spontane in facarele cetoriu nescari cug tiri armoniloru: „aprobare a alegerei prin bisericescu-nationalu,” a unui Metropolitan d'alta parte — „denumirea;” ma ambii sunt de aceeaşi confesiune, in si acelaşi imperiu, dupa aceleşi legi! Mai incolo ca: unu Metropolitanu o diti, ca fostu Episcopu in Archiepiscopu Metropolitanu; era celalaltu, fora a fi fost diti denumitu de Episcopu, se denu- dreptu in „Archiepiscopu si Metropolitanu diti, casi cum trepta de episcopu ar fi micia, peate care se pote trace — fora nu scrupula canonicesen! — de unde in fine urmédia, ca ar fi se nu se scia unmai pentru Cernăuți, au si pentru Bu- are se fia parintele Bendella Archie- pu si Metropolitanu; ori pote si pentru vna, si Dalmatia; au numai pentru si Dalmatia? Säu ca dora, ca Archi- pu si Metropolitanu alu Cernăutiloru parintele Bendella, de aci incolo donu- atu alesu in Episcopu?!

Lasandu noi insa aceste tote, — caci nu altfelu merge, unde se abate dela cea norma si bine semnificata prin e positive si prin praca, — orbegan- dinu — intr'o tiara, unde elu urmaresce si aceleia nefavorabili, deca spre a-si me in secretu acele scopuri, nu vrs se in sema, pre cei competinti si dreptu- ru.

Nu pote fi orbecareu nici candu spre nimeni, producendu ca pururia nu se necredere si instrainare; si cu deci mai vertosu, in bisericu unde cam dice, delicateti'a raportului in- tetoriu sufletescu si pastoriti cere cea deplina incredere, ba chiar amore reci- Lasandu inea, cum disci pentru acum parte — celelalte, se ne ocupamu pucinu „denumirea” parintelui Archimandritu Ma in „Archiepiscopu si Metropolitanu.”

Alu cui? — Acesta ar fi prim'a intre Dar catu ne privesce pre noi Bu ovine- cum si asta data cu multa parere de trebuie se constatamu, de nime, nici intr'o tia bagati in sema, si inca nici din lu de vedere alu legalitati, nici chiar alu itati, — vedevom inca destulu de timpu- catu privesce pre Preucuviosia Sa parin- Archimandritu T. Bendella tocma nu amu a ne apropiá de dreptulu viitorului, inea alu lui domeniu este, putendu ai elu se ni spuna: — ce am ave de te- tu de speratu de lu Preucuviosia Sa.

Insa aici si mai antaiu ni se impune barea: cine pe basa unei atari denumiri rintelui archimandritu in „Archiepiscopu Metropolitanu in Cernăuți,” fora a fi intrebata a nostra macar catu de pucinu, — va se indeplinesca consecrarea in episcopu Metropolitanu? respective: cine i-va dá, ita archieresca? Dupa care lege, in ce unu si forma?? —

Am cetitu in unele diurnale din Roma- ba chiar si de dineoci si inca in germane, competintia „de jure,” spre a constitui parintele Bendella de Episcopu alu Bu- ca — e a Metropolitanului Iasiloru, fiindu ova si Bucovina si astadi canonicescu, „dupa totu dreptulu sub Metropolia Su- a carei Metropolie numai resiedinti'a de unu timpu in Iasi. Si acestu Metro- pne-avendu parintele Bendella a fi Me- diti in fapta, fia numai alu Bucovinei alu Dalmatiei, ci numai titulariu, ar ba chiar ar fi si detoriu „caeteris appro- ribus,” fora de nici o reserva se-lu con- medie.

ca, nici ideiu n'au cá — ce va se dica consist. Metropolitanu! — Red.

Metropolitulu Sibiiului? Acesta ca unu Metropolitanu in tote canonicu, trebuie si elu se respectedie canonicitatea, si despre o parte se nu calce in drepturile Metropoliei Sucevei si ale eparchiotiloru Bucovinei, carii la denumirea parintelui Bendella n'a participatu nici de cum; — era despre alt'a, se nu calce nici in drepturile Metropoliei Carlovetiului, carea de pre urma, avendu a i se rumpe Dalmatia din corpulu ei ierarchicu caonicu, a dechiaratu ca atare prin consen- sulu atatu alu Dalmatiei catu si alu tuturoru Episcopiloru sei sufragani, cumca nu pote se indeplinesca o consecrarea de Episcopu, carele pe langa opunerea espresa a eparchiotiloru Bucovinei, are in contra-si pre toti factorii competinti, era pentru sine — nemicu alt'a, de catu unu folosu personale adeca folosulu titulu de Metropolitanu prest e Bucovina si Dal- matia.

Aiciá, in labirintulu acestu de confusiuni preste confusiuni, gramadite de o parte prin scopuri straine, contrari bisericeei si natiunei nostre, er de alt'a prin plăceri si pofte numai personali si temerari, — aiciá am dori se scim: cine si cum ni va aduce firulu Ariadnei, deca e, ca se mai consideramu sant'a noastră Bisericu cu drepturile ei ne-alienabili si cu — imperiosele ei postulate! —

Diet'a Ungariei.

In siedinti'a din 21 decembre a casei re- presentantiloru, dupa cele formali si dupace presiedintele insinua unele potitium; L. Simonyi indreptedie catra intregu ministeriu o interpeatiune — in caus'a caili ferate de Ostu. Min-presiedinte Szlavy respunde, ca cas'a nu pote a se lasa in acesta causa acum, nefiendu inca terminata desbateroa asupra bugetului; dupa ferialu serbatoriloru o va face inea acest'a, candu — dupa cum spera densulu, regimulu va pote veni inaintea casei cu propuneri concrete. Cas'a ie la cunoscintia respunsulu dlui S. Nagy. G. Nagy interpedia intr'gu ministeriu in caus'a calamitatiei ce domnesce in tiara, si carea apesa mai multu pre proprietarii si industiasii mici — in urm'a referintiloru celoru grele economice si fi- nanciaru, intrebandu lu deca are de cugetu a ajutat acestui reu, dupa cum s'a facutu a- st'a in cealalta parte a imperiului. Se tran- spune ministrului — presiedinte.

Ernst Simonyi face casei o propunere in caus'a caili ferate de ostu si pretinde, ca in diu'a urmatoria se se pune la ordinea dilei. Cas'a decide: a se tipari acasta propunere si a se pune mai tardiu la ordinea dilei.

Min. de interne e. Szupáry presenta ca- sei trei proiecte de lege. Acelea contienu: re- gularea municipaloru, stabilirea numerulu cercuriloru de administratiune si estinderea unoru paragrafi din legea municipalu asupra orasielor, provediute cu dreptu de municipie. Se voru tipari si subterne casei spre desba- tere.

Trecandu-se la ordinea dilei: proiectulu legii bugtarie, Colomanu Szell recomanda primirea acestui proiectu — precum si primirea propuneri, facute de comisiunea fi- nanciaria in privinti'a regularii economiei de statu.

Kollomanu Tisza dice, ca densulu nu pote vota pentru acestu proiectu, din moti- vulu ca prin respingerea acestui proiectu, regimulu actualu ar fi silitu se repasiésca — ceeace ar fi primul pasu pentru imbunatati- rea starii financiare. Densulu nu are nici cea mai mica incredere in acestu regimu, nici nu crede, ca acel'a ar fi in stare a ajutat reiloru, de cari patimesce tier'a.

Pentru imbunatatirea situatiunei actu- ali se ceru fapte. Dela acestu regimu inea nu se potu accepta atari fapte si din acelu motivu, ca o parte din aceste fapte ar trebui a se in- dreptat spre ruinarea a totu ce s'a lucratu dela 1867 incoici sub titulu de reforme — unu lucru, ce nu se pote presupune la nimenia. Sub impregiurările, in cari se afla astadi iustiti'a si administratiunea inea sunt pucine sianse pentru imbunatatirea acestei stari miserabile.

Min-presied. Szlavy nu voiesce a reflec- tá antevorbitorului la impregiurarea, incatu adeca merita elu si consocii lui incredere; spune inea, ca pe calea inceputa va lu- cra si de aci inainte si spera, ca in decursulu anului viitoriu se va pote restabili bilantiulu in bugetulu statului.

Gabr. Ugron vede salvarea tierii numai intr'o reforma radicala, politica si sociale. Politia, ce o a armatu regimulu pana aci a fost indreptata numai spre promovarea coti — carieloru si a coruptiunii. Regimulu porta vin'a la tota ruina tierii; unu atare re- gimu nu merita nici o incbedere, respinge deci proiectulu din cestiune.

Colomanu Ghiczy votedia pentru proie- ctulu din cestiune, dupace aréta ca in presente sustienerea regimului la potere este unu malum necessarium.

Vilhelmu Tóth intr'o cuventare lunga apera pe regimu — dicendu ca nu este con- sultu a judeca unu guvernulu numai dupa re- sultatulu seu neresultatulu, care l'a avutu elu in actiunile sale — fara nici o consideratiune la impregiurari si la timp. Elu apera pre regimu, si sustienerea la potere a partitei astadi dom- nitorie, adaugendu ca densulu in desmembra- rea acestei partite nu pote privi alt'a, decatu unu Mohaci alu intregulu parlamentarismu ungurescu. Votedia deci incbedere guvernulu si acceptedia proiectulu, ce este la ordinea dilei.

Csernátóny L. nu accepta proiectulu si dice, ca o stabilitate in lucruri bune este totu de a un'a de doritu; stabilitatea unui regimu slabu inea nu pote fi nici odata de folosu pen- tru tiara.

Min. presied. Szlavy, vorbindu intr'unu tonu forte modestu, dice ca nu pote primi acceptarea proiectului bugetariu de catra Ghiczy, asia precum 'lu motivu densulu; roga deci ca mai bene se nu votodie decatu se votodie intr'unu atare modu.

Colomanu Ghiczy dice, ca densulu nu votedia bugetulu — dupa cum i ar placé dora regimului; ci dupa propria sa convictiune, dupa cum si o a desfasurat.

La votare se primesce acestu proiectu si in generalu si in specialu, cu ce apoi sie- dinti'a se incheia. —

In siedinti'a din 22 decembre a casei representantiloru, trecendu-se la ordinea dilei: desbateroa asupra propuneri comisiunei financiare pentru a se alege o comisiune de 21 de membri, referintele acestei comisiuni Colomanu Szell recomanda primirea acestei propuneri.

Colomanu Tisza primesce acasta pro- punere, desi vede intr'ina numai unu espe- rimentu. Mai vorbescu multi in acesta causa, dar neinteresandu-ne pre noi nimic mai de- aprópe le trecemu cu vederea. La votu se primesce alegerea unei comisiuni — si se pa- siesce indata la acea alegere.

Publicandu-se rezultatulu alegerei, I. Helfy aréta, ca e nemultiamitu cu acelu re- sultatu si ca cu ocaziunea acestei alegerei s'a procesu mai multu dupa titulu de „Esco- lentia,” decate dupa capacitatea singurateci- loru individi.

Presiedintele anuncia apoi, ca inainte de anul nou se vor mai tiené inca 2 siedin- tie scurte. Dicendu apoi ca nu pote sei, candu va pote tiené cas'a prim'a siedinti'a meritoria, roga pre deputati ca pe 12 ianuariu 1874 se se afle aici in capitala. Se impoternicesce apoi presiedintele a felicitá pre Maiest. Sa la anul nou in numele casei, si siedinti'a se incheia.

Temisiora, in decembre 1873.

[7] (Starea invetiatoriloru romani con- fessionalu —) a devenitu inspiratoria de cele mai grele ingrigiri pentru toti cei ce se inte- resedia de scol'a nostra confesionala si de progresulu in cultura alu poporului romanu. Abia ni mai pote fi iertatu a tacé despre acé- sta causa, fora se pecatuumu greu. Nu numai legea ucidatoria de cultura nationala, dara acuma si anii cei rei, volnicia organeloru politice, cu privire la incassarea salarielor invetiatorcescu, si in fine — in multe locuri — si nepaserea poporatiunei apesa asupra bie- tiloru invetiatori ai nostri si prin ei asupra scoléloru si culturei nationali. In acasta privintia este admirabila neconsecintia gu- verniului magiaru, pre cum de alta parte evi- denta tendinti'a lui, facia de scoléle confes- sionalu si nationalu, nemagiari. Guvernulu proserie scolé, preserie studiele de invetia- tura, preserie salariile invetiatorcescu, dar denéga ori-ce ajutoriu alu seu, deca scol'a este confesionala, si prin urmare — medilocitu apesa scol'a confesionala la pamentu, ca se o nimicesca. Caus'a — firescu — nu este, nu pote se fia alt'a, de catu ca — apoi se coman- de poporului redicarea de scolé comunali, si-

multane, unde comun'a se platésca bine pe invetiatori, dar — nu pentru sine, ci pentru straini, ne-avendu ea dreptulu d'asi alege pre invetiatori, nici d'a se cultivá dupa acum poftescu legile bisericescu. Ast'a s'a aretatu din partea „Albinci” de repetite ori, si nu credu se mai existe unu romanu, care se nu se fia convinsu, cumca este intr'a veru asiá. —

Destulu ca cu tote acestea, pana acú de- ja am ajunsu se inregistramu fapte forte triste, despre invetiatorii si scoléle nostre confessionalu.

Cu pré rare exceptiuni, invetiatorii no- stri mai in fie-care comuna au restantie sala- riali de cate pe unu anu si mai bine, si deca se capeta cate ceva, apoi capeta cate pe 2—3 luni, in catu nu-li ajunge nici pentru panea uscata.

Astfelu de urmare a fost caus'a, ca pana acú de ja trei invetiatori din acestu comitatu, pre cari ii cunosc si ii potu numi, s'au ve- ditu siliti a demissiona din posturile loru, ca se nu péra de fómé — si cu tote ca sunt juni de poteri si unii dintre cei mai apti invetia- tori, au trebuitu se-si caute alte isvora de assistintia.

Alti invetiatori éra si facutu incercari, ca se-si incassedié salariile pe calo jude- ciala; rezultatu inea nu castigara, si de alta parte s'au uritu cu comun'a intr'atata, in catu pe intrecute se asternu plansori consistorie- loru asupra loru, pentru ca „conturba pacea si tiniesca,” etc. etc.

Ei bine ce ne astépta, deca aceste metech- ne si barbarii vor ave o durata mai lunga, deca poporul nu va deveni inea la convin- gerea, cumca deca platesce pe invetiatori, luminarea mintii sale o plateste, carea aduce poporului mai multu de catu ce face salariulu invetiatoriului. Pana candu mai astépta cine- va a se convinge: ca astadi invetiatoriulu trebuie se fie in comuna; ca comun'a, aibe ea scola confesionala ori comunala, totu ea trebuie se-si platésca pe invetiatoriulu seu pe in- vetiatorii sei! Si standu acésta, ore nu e mai bine, nu e mai frumosu, ca comun'a, deca o data ea si totu numai ea platesce pe in- vetiatori, se-si sustiena pe invetiatorii confe- sionalu, cari aterna de la ea, prin ea se alegu si invetia pre scolari in limba si religiunea pre cum comun'a inea-si doresce? — pana candu din contra, deca atare comuna si-de- chiara scol'a de comunala, atunci comun'a are se platésca pre invetiatori bino, si regu- latu, dara n'are neci unu dreptu, neci la ale- gerea invetiatoriului, neci d'a intrá in scola si a controla.

Cunosc bine starea si seracia din tim- pulu presinte a poporului. Seiu si aceea si vedu cu ochii, cum „essecutia” trago roma- nului si umanulu din spate, ca-i vinde boulu din jugu si semonatur'a pamentului, si cum pré adesea se intempla, ca din essecutiune mai multu se baga in pung'a essecutiului, de catu in cas'a statului; ma se ne intipuumu aceea, cá cum ar fi ore poporului atunci, candu i-ar mai veni a adoua „essecutia” pe capu, adeca si pentru invetiatoriulu comu- nalu?!

De aceea nu potu din destulu indemná poporulu, ca inu-si se se nisuesca din respo- teri a-si platí de buna voia pe invetiatorii sei, si se nu astepte pana candu domni i vor tra- mite in loculu invetiatoriului confesionalu — unulu comunalu si i vor luá apoi léfa prin essecutiune!

De alta parte éra, nu invinuimu atát'a pe poporul lipsitu de medilose, catu pe aci antisti comunali, cari eu tote ca si densii sunt din poporu si sunt confessionalisti, cu tote ca nime pe lume nu-ii pote opri intru sustie- nerea invetiatoriloru si scoléloru confessi- onali, se facu ei mai vertosu nepasatori facia de acésta causa, si prin acésta devinu neami- cii cei mari ai natiunii si chiar ai filoru pro- prii! —

Sé nu ni dica nimeni, ca — „nu se pote,” caci i-am respunde simplu: deca — totu acum, in acestu timpu greu de seracia, se pote incassa salariulu notariului, alu judei si chiar alu servitoriloru comunali, ore de ce nu s'ar poté incassa si bietulu salariu invetia- torescu?!

In fine, cauta se facu atentu pe popo- rulu nostru si pe antistiele comunali inea la urmatoria impregiurari.

Sunt mai multi domni straini in acestu comitatu, adusi — Ddieu scie de unde, ca se *

se inavutiésca între noi și de la noi, și acești dd. la ori ce ocaziune, prin vorba și prin péna, pasiescu naintea publicului ca svatutiori, ca voitiori de bine — chiar și ai romanului. Acei dd. acésta n'o facu din inima curata, ci ca se seducea poporul; nici o facu acolo, unde ar trebui, și unde ar ajutá intr'adeveru poporului, ci o facu ca se face „stara-niétra“ ca se li mérga vestea 'n lume, că sunt liberali, sunt spriginitori și aperiatori ai poporului, și ca astfelii se se inradecinedie și mai multu in posturile grase, croite din spatele romanului.

Asíá d. e. nu de multu cetiramu in dragalasi'a de ea, fíi'a magiara d'aici, „*Temesi Lapok*“, imputári și — *compatimiri* — pentru invetiatorii nostri confesiunali, cáci nu vinu ia dlu comite supremu, se i se planga pontru trist'a sórte aloru, ci alérge la „*Albina*“, s. a.

In tralti numeri ai acelei fíi'era vedemu pre dlu Besseney, protonotariu, venitu din Cumania spre ocuparea acestui postu, — cá deplange amaru pe biét'a poporatiune din Banatu, pentru comunicatiunile rele, pentru dárile mari, ce le-a adusu și impusu poporului „*absolutismulu*“, cu principeulu seu „*wer schmiert, der fährt*.“

Dar n'am cetitu neci odata in „*Tem. Lapok*“, cumca ar fi scarmentatu pre dlu comite supremu, ori pe vice-comite, reprezentant'i a comitatensa, pentru cá nu respectédia drepturile poporatiunii nemagiare din acestu comitatu, neci pentru cá nu admítu ca salariile invetiatorilor confesiunali se se induca in bugetele comunali. Nici aceea n'am cetitu in „*Temesi Lapok*“, cumca ar fi provocatu celu pucinu pre dlu pretore *Takatsik*, cá se spuna cá: *cina a furatu cáii lui S. Ciavois din S. Chinezu?*

De asemenea in reprezentant'i a comitatensa nu se afla sufletu de „*nemes magyar ember*“, care ar partení, ori celu pucinu nu ar asuprí caus'a invetiatorilor nostri confesiunali și in genere causele nemagiarilor.

Dlu Besseney intru adencimea intieptiunei sale, si intru nemarginit'a bunatate a inimei sale, nu vré se véda si se prícepa, cumca sub absolutismu am avutu comunicatiuni si scóle multu mai bune, si cumca darea facú, de candu ómeni ca densulu ni-au adusu constitutiunea si libertatea magiara, acú s'a urcatu pana la nesuferibilu, acú éra nu sub absolutismu. Darea de sub absolutismu érá fóre la urechia in asemenare cu cea de astadi; apoi daca se si platea darea, se scia pentru ce; tíer'a avea justitia, avea administratiune, avea legi si a ceea se sustineau, avea scóle, invetiatori, comunicatiuni; infóriá si spóriá intru tóte; érá — cu unu cuventu — dreptate si ordine in tíera. Dar ce are tíer'a acum? — are bulevarde in Pesta; are belitori cu mfile, au nemagiarii magiarisatori, adeca impededatori de cultura; are in fine, „*Temesi Lapok*“ subventiune din partea comitatului — nemagiaru, amaritu si seracitu subventiune propusa si fortiata de dlu B. pentru ca se-i fie cu potintia a ucide aici la noi adevérule, facendu se créda lumea, cá — suntemu poporu magiaru si — n'avemu alte lipse si dorintii, de cátu de magiarismu! — Mintiuna si ér mintiuna. Nu acésta veti mediloci, domniloru fantasti magiari, ci aducerea poporului la sépa de lemnu; de magiarisatu pre cum doriti in veci nu-ve veti magiarisá, pentru cá — nu ve iubimu, pentru cá — n'avemu nici cea mai pucina causa d'a ve iubisí stimá. Pace buna.....

(lu.)

Siria, cott. Aradu. 20 dec. 1873.

Dle Redactore! Binevoiti a luá notitia despre progresulu ce domnii stepani ai nostri facura in opiniunea publica la noi, decandu prin misculanti'a loru scósera din postu pre notariulu nostru opidanu, pre dlu *Ioanu Moldovanu*.

Asíá vesteau si — in susu si in diosu, cá numai se li sucéda a indepártá pre agitatorulu *Moldovanu* din poporu, apoi — ori ce mesura, ori ce alegere li va succede dupa dorintia si fara greutate, dar mai vertosu li va succede a popularisá pre „*ilustr'a familia de Bohus*“, sufletulu magiarismului domnescu in aceste párti.

Tare insa se insielara. Poporulu, chiar multi dintre cei-ce mai nsainte erau pré ple-

cati a tiené cu domnii, tocmái acum se desamagira pre de plinu, recunoscendu din portarea loru totu mai brutala, cá domnii nu atientescu binele — nici alu poporului, nici alu tíerei.

Resultatulu fú, cá in díer'a de 15 dec. avendu a se alege la noi unu reprezentante in comitetulu comitatensu, famosulu magiaronu bohuisistu *I. Nyistor*, celu-ce s'a incumestatu a se] pune contra-candidatu deputatului nostru *Ant. Mocioni*, dorindu cu ori-ce pretiu a fi elu alesu, puse tóte in lucrare si — cu mare a nevoia cascigá din 246 de voturi — 6, dudu *siasse*, cadiendu astfelu cu rusine, ér alesu fiindu cu 240 de voturi primariulu opidanu *Petru Secula*, barbatu demnu de increderea poporului.

La acésta-asíá credu cá merita a urá din inima: *Sé traiesca bravulu si desteptulu poporu sirianu*, carele — se conduce elu de firea sa cea senetósa, fora ca se asculte de apostolii cei mintiunosi ai domniloru, cari mereu ambla a-lu amagi! —

L. Cacoza; in Carasiu, dec. 1873.

Onorabila Redactie! Este dorint'a comuna a alegatorilor de partit'a nationale, cá se ve rogu, a mi permite se inferu in publicu o portare *antinationala* a dlui advocatu si notariu comunalu *T. M. . . .*, manifestata — desi fora succesu, cu ocaziunea alegerei de reprezentanti comitatensi, ce a avutu locu in 22 noemvre a. c.

Stáruindu dlu pretore de cercu, cu numele *Fály* si cu o partit'a óresi-care guvernementale, a candidá pentru acele trei posturi vacanti si unu deakistu, si a nume pre cumnatulu seu dlu *Ortmayer*, judele regiu din *Fagetu*, partit'a nationale din parte — si a candidatu duoi, si a nume pe dlu G. Giuca, casariulu Reuniunei de creditu „*Albina*“ din Oravítia si pe dlu P. *Cimponariu*, telegrafistu din Resítia; ambii nationalisti zelosi si peste totu ómeni brávi.

Ei; dar dlui susmentionatu *T. M. . . .* nici de cátu nu-i venia la scootéla acesti romani, ci densulu cu o tenacitate — dédna de o cauza mai buna, tienéa mortiasu la unu anumitu *Spilka*, subjude din Oravítia, Ddienu mai scia — de ce nationalitate! Nu se pôte spune, cáta astenéla si-a datu omulu, carele de altmíntre si elu vré se tréca de nationalistu adevératu, — pentru d'a induplecá pre alegatorii nostri, se nu aléga pe bravii sei fii *Giuca* séu *Cimponeri*, ci se preferé pre strainulu *Spilka*.

Intr'adeveru, n'ar crede omulu, cáta dibacia si energia este in staroa a desvoltá cáte unu omu alu nostru — in contra nóstra si pentru strainu!! Aci argumentele, succuturile si resuciturele — nu se mai gata!

Dar poporulu nostru, spre lauda si onóre fie insemnatu, nu s'a lasatu a fi amagitu, si dlu *T. M. . . .* pati rusine, cáci eadit cu candidatul seu, nepotendu-i cascigá — prin tóte promisiunile — mai multu de 50 de voturi, pre candu ceialalti trei candidati intrunira: 108, 85 si 75 vosuri si reesira alesu.

Sé credeti, onorabila Redactie, cá ori cátu se svercolescu contrarii nostri, si ori cátu ne apésa, *partita nationale* — *nici nu pers*, nici nu se descuragiédia. —

Unu alegatoriu.

Corniareva, comit. Severinu, 25 dec. n. 1873

(Deslucire si justificare. In Numerulu 92 alu stimatei *Albina* comun'a nóstra *Corniareva* fú amentita ca un'a nepasata de caus'a nationala, fiindu ca populatiunea n'a participatu la inscriere in Cerculu Teregovei pentru de asisecurá dreptulu de alegere intru interesulu unui deputatu nationalu. — Domnulu corespondinte — in cátu pentru neinscriere a vorbitu adevérule; totusi pentru ca onorabilulu publicu se nu'cugete cá poporul din *Corniareva* e chiar nepasatoriu de Causa aflámu de lipsa a face cunoscute — din acestu in, demnu — urmatoriele:

Poporulu nostru se afla pre unu teritoriu fórté miseru, in cátu bietii ómeni ai nostri traiescu mai multu din sudorile de di si de nópte a feciei loru, lucrandu ca dileri totu spraugiti in tóte pártile greu fiindu a-ii aduná, si pré cu greu mácar ca pre dópe dile a-ii lipsí de muno'a, prin care 'si casciga pana de tóte dilele. Iusa déca din poporulu de rondu

au putora participá multi la inscriere, totusi intelegint'i a celu pucinu, care cunóscé bine acésta causa de interesu nationalu, ar fi participatu intréga, de nu se intemplau unele pedece si unele ne'ntielegeri grele.

Vecinii adeca ai nostrii din Domasineacu de coratul loru antiste comunalu in frunte, — Ddienu scie cum si pentru ce, — de asta véra tienu podulu peste Idegu, in apropierea Ruscei — totu ruinatu, in cátu in tempu de érna fora mare periclitare de viétia nu póte cineva calatori pe acolo; apoi acel'a este unicuulu drumu. Dar mai e si alta causa, acea cá necunoscendu noi legea, nesplicandu-ni se ea cum se cade, fuseramu informati prin altii, (unii comerciantii,) despre cari supunéamu cá potu s'o cunósca mai bine, cá comisiunea de conscriptiune are se vina din Comuna in comuna, pentru d'a face poporului cu potintia se ia parte la inscriere.

Acestea au fost causele ce ne-au impededatu — spre mare superare a nóstra, ér nici de cátu nepasarea, care — Ve potemu incredint'á din sufletu curatu, cá — nu esista. Suntému si remanemu cu totii din anima pentru *Romanimo*, in intielesulu programi nationale. — *Mai multi din poporu.*

Varietati.

(Balulu romanu din Budaposta.)

dupa cum aflámu din fonte securu, se va arangiá estu-tempu, la 12 *faurariu 1874 st. n. in „Grand-Hôtel Hungaria“* in favorea societatii *„Petru-Maioru.“* Este de prisosu a accentuá aci insemnatarea acestei întreprinderi. P. t. publicu romanu, atátu din locu cátu si din provincia, suntému incredint'ati, cá a reflectatu asupra ei si s'a convinsu despre momentuositatea arangiárii unui *balu romanu in Budaposta*. Tinerimea nóstra de aci, in anii trecuti, a avutu ocaziune a esperiá acésta; de aceea s'a resolvalu si estu-anu se arangiédia unu balu romanu in *Budaposta*, cáci e detorint'á nóstra, ja tuturor'a, ca in totu loculu si tempulu se ne nisuímu de o parte ca noi romanii se ne cunóscemu mai de aprópe, ér de alta parte se ne adoperámu a documentá defaimatoriloru straini cá ce suntému si ce potemu. Numai pre acésta cale vom ajunge tíent'a, d'a face pre strainii, réutatiosi se rosiesca naintea realitatii, ce ii va plésni in facia. — Junimea nóstra inse a' destinatu venitulu curatu alu acestei întreprinderi — societatii *„Petru Maioru“*, carea — pre langa progresulu in desvoltarea nationale — merita spriginire din partea fiacáru romanu, cáci in estu-anu provede cu cortelu si servit'ia trei studentii romani, lipsiti de medilóce. Intreprinderea acésta decii astépta tóta a tentiunea si succursulu p. t. publicu romanu, atátu din locu cátu si din provincia; cáci n' amái uniti in poteri ne vom poté realisá aspiratiunile.

(*„Buda-pesti Közlöny“*) buletinulu oficialu alu domniloru stopanitori ai tíerii, publicá de curendu numirile de *presedinti* la tribunale regia din *Caransebesiu*; *Biserica-alba* si *Panciova*, la celu dantaiu fiindu numitu dlu *Ortmayer*, neamtiu si rudenia a ministrului *Szende*, la alu doilea — *St. Mály*, fisculu reg. din Temesióra, magiaru séu slovacu magiarisatu, la alu tróilea — *M. Nádasky*, serbu. „*Fed.*“ luandu cunoseintia de acésta, adauge, cá — si dlu *At. Cimponeri*, judele ord. de la Tabl'a regiala ca romanu, s'a fost pusu in competintia pentru *Caransebesiu*, dar — fú respinsu, preferendu-i-se judele de cercu *Ortmayer*, firesce nu ca stare, ci ca magiaronu si ca ruda a lui *Szende*. Curiosu si caracteristicu este, cá — dlu min. alu justitiei *Dr Pawler* se-si fie pusu trud'a, a induplecá pre dlu *Cimponeri* ca insusi se-si retraga suplic'a de concursu; acésta inse se fie avutu curagiulu d'a nu cede, ci d'a constringe pre domni a face intr'unu actu o nedreptate mare si unu afrontu cumplitu romaniloru! Pré bino. —

Fiindu cá ni veni vorb'a de denumiri pentru fostulu confintu militarú, aflámu de interesu a mai amintí, cá dejá se publicara si denumirile pentru *tribunale* si *judeciale cercuali*, la-care ocaziune — nu fora óre care placere vedemu considerati pre mai multi romani, si între ei pre unii de buna reputatiune. La tribunalulu din *Caransebesiu* este

numitu de jude regiu: *Alasiu Orta* aci subjude la Sinca-mare in *Tranilova*. De jude cercualu in *Cubinu*, este *Ladislaus Craciunescu*, pana aci subjude Temesióra. In *Perlasu* este numitu jude cercualu *Ios. Murgu*, pana aci subjude Lipova. De asemenea pentru *Bovina* numitu jude de cercu *Isidoru Chetianu* aci [concepistu la Curtea de camé Budaposta. In fine *Teodoru Rodu*, p. subjude in *Hatiegu*, este numitu de jude cercualu in *Teregova*. — Astfelu, pre cunóscemu in persóna, séu dupa faima, acesti domni, nu potému de cátu a poporatiunei aceloru párti, — numi avé ei tari'a de caracteru, ca se nuse curendu ori mai tardiu-de unelte órbenele oligarcéii magiare, pentru a egemoniei instrainatorié de animale cele-lalte posturi judeciale in *Caransebesiu*, *Biserica-alba*, *Panciova*, *Carabunari*, *Antalfava* si *Jabla* s'au adunat — pucini, fórté pucini serbi, ci mai magiari, si magiaronu, ómeni adusi din vársas, pré pucinu cunoscuti cu poporul si cu limb'a loru. —

Apelu

contra toti generosií dñi autori ai literaturii romane.

Astadi ori ce poporu fara sciintia tura — e mortu. Bas'a ori cárei sciintia si cultura scól'a populara. Ori-ce sciintia fara ménsa, nu se póte cascigá.

Factorii principali pentru educatiunea poporului si latirea culturii in popor — pre langa scóle — invetiatorii poporali. Cúmea factorii acéstia, atátu spiritalu cátu si materialminté — eu o pré exceptiune — stau astadi pre unu grad de diosu alu calificatiunei — nimeni póte negá; cumca mai de parte — pémte in vetiatiuri e scól'a, — inea e scól'ba e chiar unu adevéru trecut in tíer'ma. Decii déca stá odata si se reouá noi invetiarii atátu spiritalminté, si materialminté n'avemu gradulu recetíu calificatiune, apoi de sine urmédia, a instrutiunea si educatiunea teneretatiunalu si peste totu cultur'a poporulu tr'u nu póte se fie la inaltimea, neapótrebuintie.

Cáci latirea culturii între noi, si noi in tinerime si in poporu, este tocme posibilu, ori neposibilu, precum coras midilócele, de cari dispunemu ca instrutiune si educatori; a pretinde, séu a presupuna car altmintrelia, ar fi o absurditate, o edicare cu cuvintele *Invetiatiunii* si *Invtiatiunii lumii: „deca lumin'a, care este tina, este intunerecu, dara intunerecu cá f'“* *Math. s. 9. v. 23.* Adeca: *daca poporu factorii si propagatori ai culturii in popor sunt intunecati, apoi poporul cum va fi aci se potriuescu cuvintele: „Era de ea era nesarata, cu ce o veti díreys?“* *Lucá 9, versu 50.*

Mai multu a spune, aflámu de pre — Apélamu asíá dara la nobilele sententiale *Generosiloru domni* reprezentanti alu búraturii nóstre romane, rogandu-i, si bunatate a ne *tramite cáte unu esemplariu, pretiiule opuri ale loru, — de ori ce ná cáci din tóte se póte invetiá, apélámú gandú totdeodata si pre onoratele Redactale diurnaleloru nóstre romane, pre cáci fi cu potintia — a ni *tramite pretiutiale „foi“* pentru scopulu de a *inficntia una biblia ca spre perfectiunea nóstra, si spre ínlénu cultura scolariiloru seraci.**

Pré Onoratií Domni autori, cari vinevino a ne onórá cu cáte unu esemplariu eu profundu respectu sunt rogati, a-le ape spelele nóstre sub adres'a: *Pretru Biblioteca Conferintiei Invetiatiuniloru braneni, Brasiovu Bran (Tórostru)*

In numele corpului invetiatiuniloru branénu: *Teodoru Popu*, m. p. *Nicolau Reitu*, m. p. *presied. confer. secret. confer. George Manóiu*, m. p. *bibliotecariulu confer.*

* Seímu, cáte sacrificie mari spiritalu materialu se ceru pentru edarea opuriloru si diurneloru, vedemu cátu de pucinu e spriginite a literatura nóstra din partea publiculu; se cáta anim'a cá nu suntému si noi in stare a o spriginu, multu eféptu; — inas dorere, nu avemu ce fá alt'a, fóra se astéptámu in buna sperant'a, cá de mai curendu séu mai tardiu ni se vor imbunásati salariile nóstre candu apoi vom poté íntide a mana de ajatoriu scumpei nóstre literaturu, a búcuri'a, folosulu si interesulu comunu; inas atunelá — se símu scusatú si justificatú cá — suferintia ni lámú refugiulu la domnii autori de publiculu celu mare! —